

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 września 2019 r. , znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał A. S., emeryturę, od 1 sierpnia 2022 r. tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. W treści decyzji wskazano, że do obliczenia emerytury przyjęto: kwotę składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji w wysokości 562 883,02 zł , kwotę zwaloryzowanego kapitału początkowego o wartości 736 916,41 zł , średnie dalsze trwanie życia tj. 200,30 miesięcy. Wyliczona emerytura wyniosła 6 489,26 zł $[(562\ 883,02 + 736\ 916,41) / 200,30]$. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jednocześnie, odmówił, A. S., prawa do rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych , ponieważ nie udowodniła ona 15 lat pracy wykonywanej. Do pracy w warunkach szczególnych nie zaliczono, wnioskodawczyni, okresu od 15 września 1994 r. do 31 grudnia 2008 r. , gdyż, jako kierownik nie wykonywała obowiązków pracowniczych, w warunkach szczególnych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

/decyzja k.12 – 14 plik I akt ZUS/

W dniu 19 października 2022 r. do organu rentowego wpłynęło odwołanie A. S. , działającej za pośrednictwem pełnomocnika, od ww. decyzji , w części, w jakiej odmówiono wnioskodawczyni prawa do rekompensaty. W treści odwołania, pełnomocnik A. S. wskazał ,że w okresie od 10 sierpnia 1981 r. do 14 września 1994 r. wnioskodawczyni pracowała na stanowisku starszego technika elektroradiologii , a pomimo powierzenia jej od dnia 15 września 1994 r. stanowiska kierownika , zakres wykonywanych przez nią obowiązków nie uległ zasadniczej zmianie. Pełnomocnik A. S. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji, poprzez przyznanie wnioskodawczyni prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania według norm przepisanych.

/odwołanie k.3 – 5/

W odpowiedzi na odwołanie, pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał ,że wnioskodawczyni legitymuje się stażem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 13 lat i 26 dni (uwzględniono okres od 10 sierpnia 1981 r. do 14 września 1994 r.).

/odpowiedź na odwołanie k.8 - 8 odwrót/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni A. S. urodziła się (...) Ma średnie wykształcenie. Z zawodu jest technikiem elektroradiologiem.

/okoliczność bezsporna/

W dniu 29 sierpnia 2022 r. A. S. złożyła wniosek o emeryturę.

/wniosek k.1 - 6 plik I akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., odmówił A. S. przyznania rekompensaty, z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. ZUS uwzględnił jej , jako pracę w szczególnych warunkach, staż w wymiarze 13 lat i 26 dni (uwzględniono okres od 10 sierpnia 1981 r. do 14 września 1994 r.).

/decyzja k.12 – 14 plik I akt ZUS , postanowienie k.19 plik I akt ZUS/

W okresie od 10 sierpnia 1981 r. do 15 października 2000 r. A. S. była zatrudniona w Wojewódzkim Szpitalu (...) w Ł. w pełnym wymiarze czasu pracy.

/świadczenie pracy w aktach osobowych wnioskodawczyni k.15/

W okresie od 1 lipca 2007 r. do 29 sierpnia 2022 r. A. S. była zatrudniona w Wojewódzkim Wielospecjalistycznym Centrum Onkologii i Traumatologii im. M. K. w Ł.

/świadczenie pracy k.10 plik I akt ZUS/

Z dniem 15 września 1994 r. A. S. powierzono obowiązki kierownika zespołu techników medycznych. W ramach wykonywania obowiązków - kierownika, wnioskodawczyni zajmowała się układaniem grafików, kontrolą i rozliczaniem pracy, wykonywanej przez podległych jej techników radiologii, analizowała zdjęcia, zgłaszała usterki urządzeń, przy czym czynności te zajmowały jej niewielką część obowiązującego ją czasu pracy. Bardzo często - te dodatkowe, związane z funkcją kierownika - obowiązki, np. układanie grafików, wykonywała w domu, ponieważ była tam, odizolowana do bezpośredniego wpływu swoich pracowników, proszących o określony układ - dyżurowania. **A. S. nie miała wydzielonego pomieszczenia, a obowiązki kierownika wykonywała w pomieszczeniu, gdzie znajdowała się aparatura do wykonywania zdjęć.** Pomimo wykonywania obowiązków kierownika, wnioskodawczyni nadal wykonywała prace elektoradiologa, w pełnym wymiarze czasu pracy, w tym, dyżurowała, **będąc narażoną na promieniowanie jonizujące.** Wnioskodawczyni obsługiwała aparaturę stacjonarną do radiologii, w tym, wykonywała badania urograficzne oraz wykonywała zdjęcia RTG na bloku operacyjnym, także, przy łóżkach pacjentów. W zależności, zaś, od okoliczności, zastępowała nieobecnych radiologów. Jak każdy radiolog, wnioskodawczyni była wyposażona w dozymetr i była objęta ochroną radiologiczną (sprawdzano poziom napromieniowania jakiemu ulegała).

/dokumentacja osobowa wnioskodawczyni k.14, regulamin pracy kierownika zespołu techników medycznych, zeznania świadków: P. K. min.00:28:17 - 00:40:26, T. P. min.00:40:26 - 00:54:00, W. S. min.00:54:00 - 01:00:17, T. S. min.01:00:17 - 01:10:56, Z. R. min.01:10:56 - 01:20:10 rozprawy z dnia 16 stycznia 2023 r., płyta CD k.39, zeznania wnioskodawczyni min.01:23:47 - 01:34:14 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:04:43 - 00:23:09 rozprawy z dnia 16 stycznia 2023 r., płyta CD k.39/

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów, w postaci dokumentów, znajdujących się w aktach niniejszej sprawy, w tym w aktach ZUS, w szczególności na podstawie dokumentacji osobowej zatrudnienia ubezpieczonej oraz zeznań wnioskodawczyni oraz świadków. Zgromadzone dokumenty, zeznania świadków i ubezpieczonej, nie budzą wątpliwości, co do ich wiarygodności, Sąd dał im wiarę, ponieważ znajdują potwierdzenie w załączonej dokumentacji osobowej, nadto, precyzyjne określają, wykonywane przez wnioskodawczynię, obowiązki zawodowe, uzupełniają się wzajemnie i stanowią, tym samym, wiarygodne źródło dowodowe. Świadczenie pracowali, razem z wnioskodawczynią, mieli, zatem możliwość bezpośrednio śledzenia jej aktywności zawodowej.

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął wniosek dowodowy złożony przez pełnomocnika wnioskodawczyni, mający wykazać ilość wykorzystanych przez nią klisz, przy wykonywaniu powierzonych obowiązków. W ocenie Sądu, przedmiotowy wniosek zmierzał jedynie do przedłużenia postępowania, gdyż zgromadzony materiał dowodowy, jednoznacznie wskazuje na zakres, charakter oraz ilość obowiązków pracowniczych, wykonywanych przez wnioskodawczynię na powierzonym jej stanowisku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy A. S. przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Stosownie do art. **2 pkt. 5 i art.21 ust.1** ustawy z dnia 19.12.2008r. o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z

tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15 – LEX 2044406).

Zgodnie z **art.21 ust.1** ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl **art. 23 ust.1 i 2** powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Artykuł **2 pkt 5 i art. 21 ust. 1** ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W literaturze podkreśla się, że wykładnia przepisu art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych nie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjąć tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po 31 grudnia 1998 roku.

Analiza układu ,warunkującego prawo do emerytury pomostowej, prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

Art. 23 ust. 1 w/w ustawy stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o których mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 23 ust. 2 w/w ustawy). Jako dodatek do kapitału początkowego, razem z kapitałem początkowym, podlega waloryzacji.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołująca się nie nabyła prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2021 r. , poz. 291), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Podkreślić należy, iż organ rentowy uznał, iż wnioskodawczyni wykazała, że wykonywała pracę w warunkach szczególnych w łącznym wymiarze 13 lat i 26 dni (uwzględniono okres od 10 sierpnia 1981 r. do 14 września 1994 r.).

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011. 237.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia. W myśl §21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 maja 1985 r., III UZP 5/85 wyjaśnił, że w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe dopuszczalne jest przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Pogląd ten został rozwinięty w znowelizowanym art.473 k.p.c., który stanowi, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. W postępowaniu przed tymi sądami okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń mogą być udawadniane wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi (por. wyr. SN z dnia 02.02.1996 r. II URN 3/95 OSNP 1996/16/239). Mając powyższe na uwadze podnoszony przez organ rentowy zarzut braku wykazania przez wnioskodawcę wykonywania pracy w warunkach szkodliwych wobec nieprzedstawienia stosownego świadectwa nie mógł odnieść skutku.

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez ubezpieczoną w spornym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach, wszelkimi środkami dowodowymi, tj. na podstawie zeznań świadków, zeznań samej ubezpieczonej oraz dowodów z dokumentów przedłożonych w toku postępowania dowodowego. Z tych też przyczyn sąd dopuścił dowód z zeznań świadka, przesłuchania wnioskodawcy oraz załączonych akt osobowych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

W ocenie Sądu Okręgowego, zebrany, w niniejszej sprawie, materiał dowodowy, jednoznacznie wskazuje, że w spornym okresie zatrudnienia, A. S. pracowała jako technik radiolog, w przewidzianej dla tego stanowiska, normie czasu pracy Wnioskodawczyni obsługiwała aparaturę, produkującą promieniowanie jonizujące, wykonywała klasyczne zdjęcia RTG. Powyższe obowiązki wykonywała, także, w okresie od 15 września 1994 r. do 15 października 2000 r. oraz od 1 lipca 2007 r. do 31 grudnia 2008 r. Wprawdzie, w spornym okresie, A. S. pełniła jednocześnie funkcję kierownika zespołu techników medycznych, która sprowadzała się do układania grafików dyżurów, czuwania nad stanem inwentarza zakładowego - m.in. określania zapotrzebowania na materiały eksploatacyjne, to jednak, zasadniczo obowiązki te nie wpływały na, wykonywane przez nią, obowiązki elektroradiologa. Podkreślić, również, należy, że obowiązki kierownicze wnioskodawczyni wykonywała właściwie poza godzinami pracy przewidzianymi dla elektroradiologa, co w istocie nie może dziwić zważywszy na to co wchodziło w zakres obowiązków kierownika. W ocenie Sądu Okręgowego, analiza zgromadzonego materiału dowodowego, daje, zatem, podstawę do stwierdzenia, iż, w spornym okresie, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywała prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz w strefie zagrożenia tj. prace wymienione w **wykazie A, dział XIV, poz. 4 rozporządzenia** Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

W związku z powyższym, stwierdzić należy, że wnioskodawczyni wykazała, iż stale, a więc w sposób ciągły w ramach obowiązującego ją pełnego wymiaru czasu pracy świadczyła pracę w okresie nieuznanym przez organ rentowy tj. w okresie od 15 września 1994 r. do 15 października 2000 r. oraz w okresie od 1 lipca 2007 r. do 31 grudnia 2008 r., co z okresem już uznanym przez organ rentowy daje staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze wynoszącym ponad 15 lat.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ §2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał A. S. prawo do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zasądzając od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na rzecz A. S. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika Sąd ustalił zgodnie z § 9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015 poz. 1800).

S.B.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ZUS, wyrażając zgodę na wypożyczenie akt ubezpieczeniowych.